

UIA ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ

UIA GREEK SECTION

TECHNICAL CHAMBER of GREECE

4, Nikis Str. Athens 10563 Greece

Tel: +30 210 3291351

greok@central.tee.gr, faniva@arch.auth.gr

Ελληνικό τμήμα της U.I.A. / Σ.Α.Δ.Α.Σ. Π.Ε.Α.

Διαδικτυακή συζήτηση με θέμα " **Αρχιτεκτονική για την Υγεία: Καλύτερα κτίρια και πόλεις**" Δευτέρα 3 Οκτωβρίου 2022, 6:30μμ-8:30μμ

Η συζήτηση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Ημέρα Αρχιτεκτονικής που θεσπίστηκε το 1985 από την Παγκόσμια Ένωση Αρχιτεκτόνων (International Union of Architects-UIA) και εορτάζεται κάθε χρόνο την πρώτη Δευτέρα του Οκτωβρίου.

Ομιλητές:

Δαμιανός Δαμιανάκος, Δρ. Αρχιτέκτων, Ειδικός Αρχιτέκτων Τοπίου, Εντεταλμένος Καθηγητής Ευρωπαϊκού Μάστερ στην Αστική Αναγέννηση, Τομέας Μηχανικής και Αρχιτεκτονικής – Πανεπιστήμιο της Πάρμας

Νίκος Φιντικάκης, Αρχιτέκτων, Καθηγητής της Διεθνούς Ακαδημίας Αρχιτεκτονικής IAA- Πρώην Αντιπρόεδρος της UIA R2

Νίκος Καζέρος, MSc (Ε.Μ.Π)_Αρχιτέκτων Μηχανικός (Α.Π.Θ.), UIA GREEK SECTION

Παρέμβαση:

Φανή Βαβύλη, καθηγήτρια Α.Π.Θ., πρόεδρος του ελληνικού τμήματος της UIA.

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

Το χρώμα και ο περιβάλλον χώρος (θεραπευτικοί κήποι) στις δομές υγείας

Δρ. Δαμιανός Δαμιανάκος

Αρχιτέκτων, Αρχιτέκτων Τοπίου Εντεταλμένος Καθηγητής Ευρωπαϊκού Master στην Αστική Αναγέννηση Τομέας Μηχανικής και Αρχιτεκτονικής – Πανεπιστήμιο της Πάρμας
damianos.damianakos@unipr.it

Διάγοντας τον τρίτο χρόνο από το ξέσπασμα της παγκόσμιας πανδημίας COVID-19 και τιμώντας την ανακήρυξη του 2022 από την UIA σαν Διεθνές Έτος Σχεδιασμού για την Υγεία, είναι ιδιαίτερα σημαντικό να αναγνωρίσουμε την σημασία του αρχιτεκτονικού, αστικού και χωρικού σχεδιασμού στο μικρο και μακρο περιβάλλον των δομών της υγείας.

Κατανοώντας ότι τα χρώματα είναι μορφή ακτινοβολίας και όπου το καθένα ανήκει σε μια ορισμένη περιοχή του ηλεκτρομαγνητικού φάσματος και έχει την δική του συχνότητα και τα δικά του χαρακτηριστικά θα πρέπει να τα χρησιμοποιούμε στις επιφάνειες και στα αντικείμενα των χώρων υγείας αξιοποιώντας και αναδεικνύοντας τα θετικά και θεραπευτικά χαρακτηριστικά του κάθε χρώματος.

Υιοθετώντας τον ορισμό του ΠΟΥ για την υγεία, θα πρέπει να αντιμετωπίζουμε τα νοσοκομεία σαν σύγχρονα ασκληπιεία όπου η ιατρική θεραπεία μπορεί να συνυπάρξει με έναν φιλόξενο, καλαίσθητο και σωστά σχεδιασμένο περιβάλλοντα χώρο.

Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την πραγματοποίηση καλοσχεδιασμένων κήπων όπως είναι οι κήποι των πέντε αισθήσεων που διεγείρουν τις αισθητήριες αντιλήψεις των χρηστών, ή με την δημιουργία εξειδικευμένων θεραπευτικών κήπων που στοχεύουν στην αποκατάσταση ειδικότερων ασθενειών. Ακόμα με την γενικότερη ένταξη του φυτικού στοιχείου, όπως είναι οι οικολογικοί πράσινοι τοίχοι στις διάφορες τυπολογίες τους, αναβαθμίζεται το περιβάλλον στις ήδη υπάρχουσες κτιριακές δομές.

Λέξεις κλειδιά: δομές υγείας, χρώμα, θεραπευτικοί κήποι, πράσινοι τοίχοι

(1)

(2)

(3)

(4)

Εικ.01 Η χρήση των χρωμάτων στα νοσοκομεία Meyer (Φλωρεντία) και Evelina (Λονδίνο).
Πηγές: (1, 4) Azienda ospedaliera universitaria Meyer – IRCCS, (2,3) Evelina London Children's Hospital

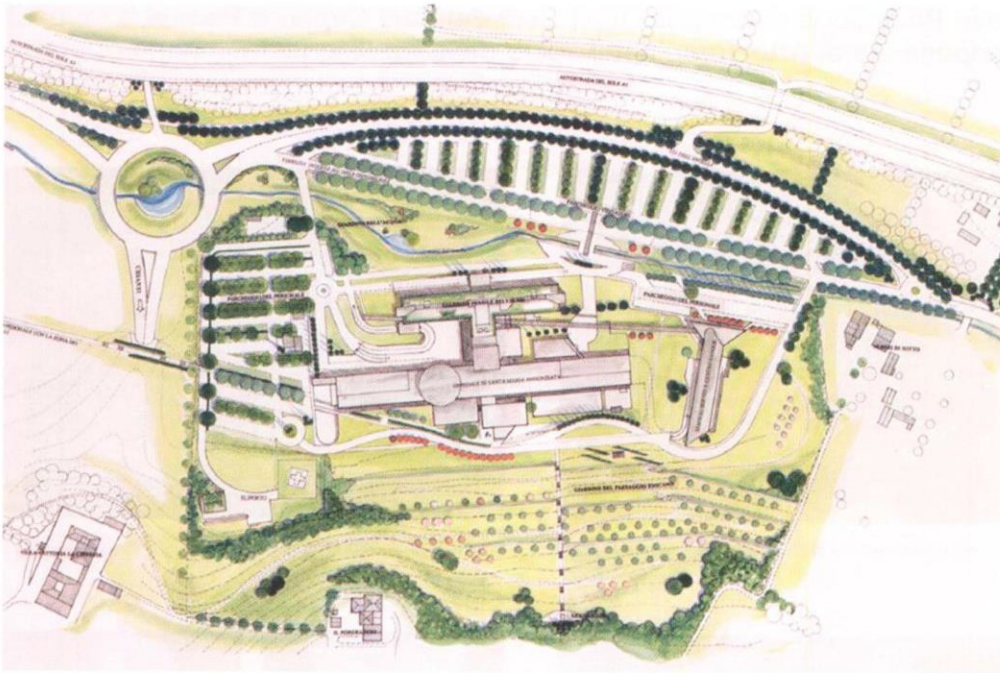

Fig. 12. Il nuovo aspetto dell'area ospedaliera.

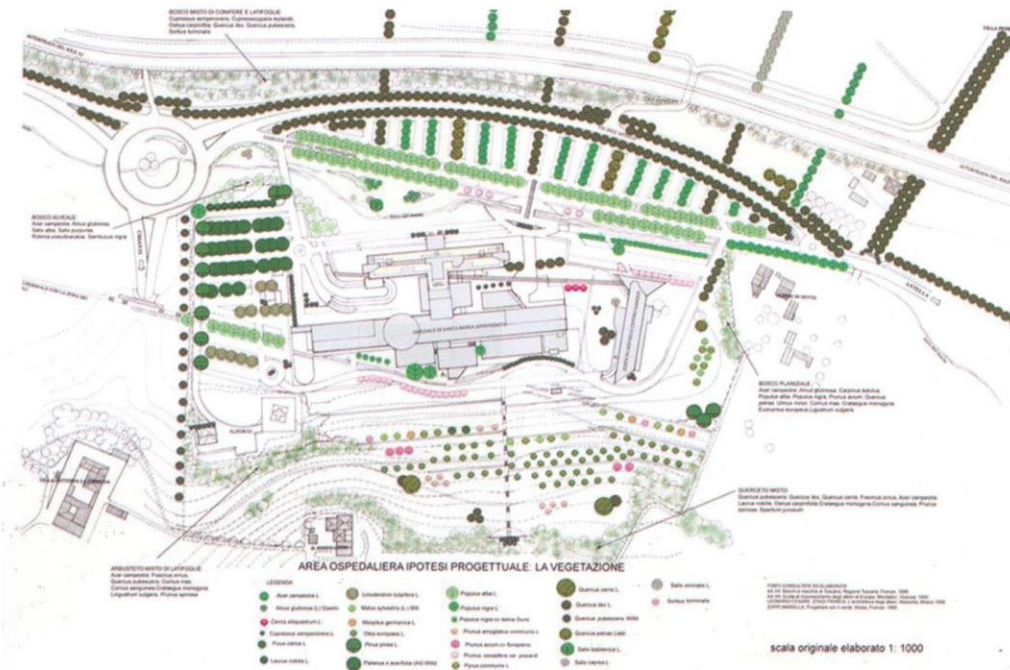
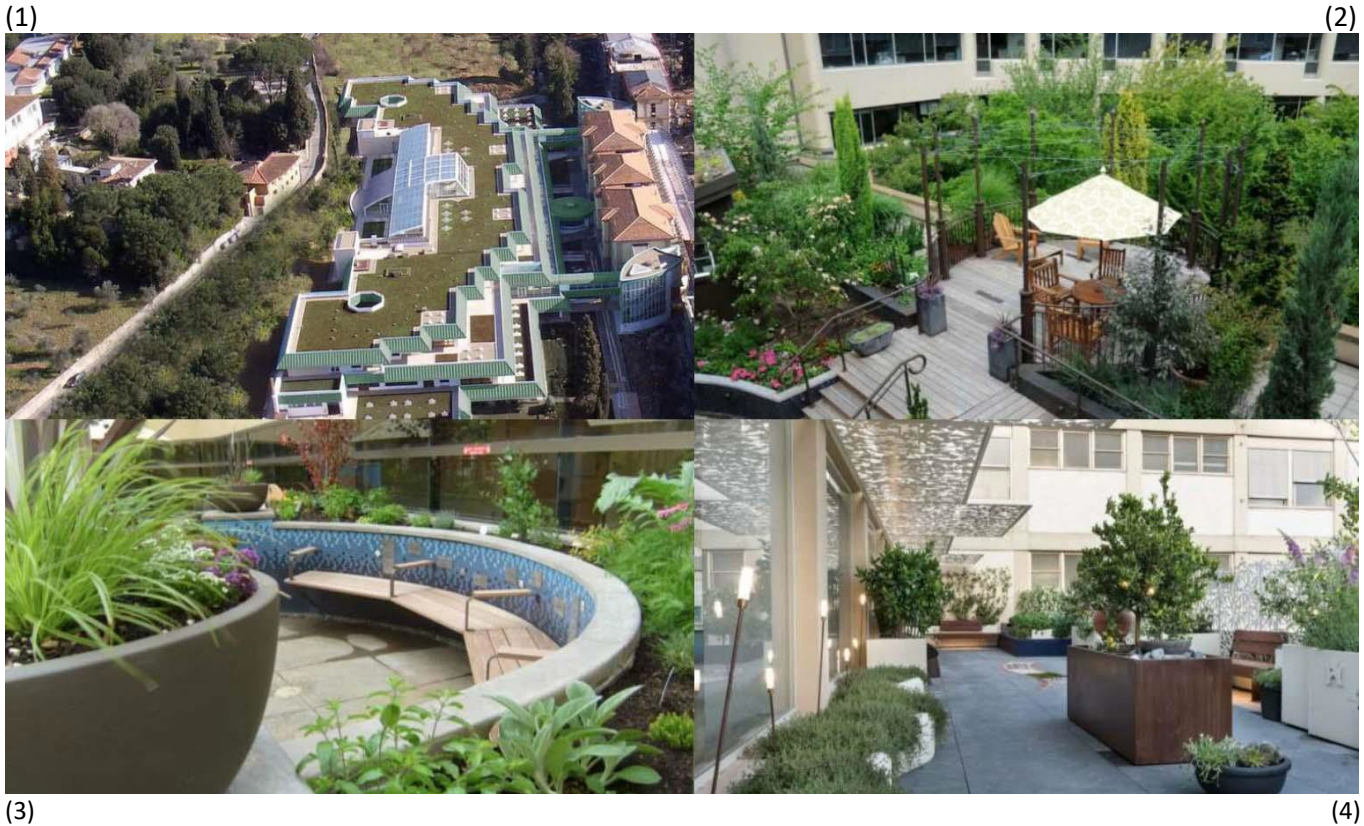

Fig. 13. Il parco terapeutico dell'ospedale organizzato secondo giardini tematici.

Εικ. 02 Μελέτη του περιβάλλοντος χώρου με την δημιουργία θεραπευτικών κήπων στο Νοσοκομείο Santa Maria Annunciata (Φλωρεντία). Πηγή: αρχείο συγγραφέως

Εικ.03 Θεραπευτικοί κήποι στα νοσοκομεία Meyer (Φλωρεντία), Gemelli (Ρώμη) και Legacy (Πόρτλαντ).
 Πηγές: (1) Azienda ospedaliera universitaria Meyer – IRCCS , (2,3) gacyhealth.org/gardens, (4) policlinicogemelli.it

Βιβλιογραφία

- Cooper Marcus, C., Barnes, M., (1999). *Healing Gardens: Therapeutic Benefits and Design Recommendations*. New York: Wiley.
- Cooper Marcus, C., Sachs, N. A., (2013). *Therapeutic Landscapes: An Evidence-Based Approach to Designing Healing Gardens and Restorative Outdoor Spaces*. New Jersey: Wiley
- Damianakos, D., Di Natali, F., (2007). *Nuovi Paesaggi Terapeutici per l'Area Ospedaliera di S. Maria Annunziata a Firenze*. In: A. Ghersi, ed. (2007). *Paesaggi Terapeutici. Come conservare la diversità per il "Ben-Essere" dell'uomo*. Firenze: Alinea. pp. 139-141 & 162-167.
- Pentecost, A. R., (2022). *Are we ready for "The Year of Design for Health"?*. *Health Environments Research & Design*, 15(1), 36–38.
- Ulrich, R. et al., (2020). *ICU Patient Family Stress Recovery During Breaks in a Hospital Garden and Indoor Environments*. *Health Environments Research & Design*, 13(2), 83-102.
- Verderber, S., (2010). *Innovations in Hospital Architecture*. London: Routledge.

Ιογενείς μεταλλάξεις της αρχιτεκτονικής

Νίκος Φιντικιάκης, Αρχιτέκτων

Καθηγητής της Διεθνούς Ακαδημίας Αρχιτεκτονικής IAA
Πρώην Αντιπρόεδρος της UIA R2

Συνοπτική παρουσίαση της ομιλίας μου ως Αντιπρόεδρος της UIA Region 2 στη συνάντηση της Βουδαπέστης -Μάρτιος 2020.

Η σημερινή άρρωση πόλη είναι μια ψευδαίσθηση ,όπως περιγράφεται στην αλληγορία της σπηλιάς, και πρέπει να επανασχεδιαστεί προς τη κατεύθυνση μιας νέας που οδηγεί στη δίκαιη Κοινωνική συνύπαρξη και συνοχή.

Η σημερινή πόλη, είναι εμφανώς κατακερματισμένη, και δυσανάγνωστη , λόγω της μεγάλης οικιστικής διασποράς, η οποία επεκτάθηκε προοδευτικά στο πέριξ φυσικό περιβάλλον.

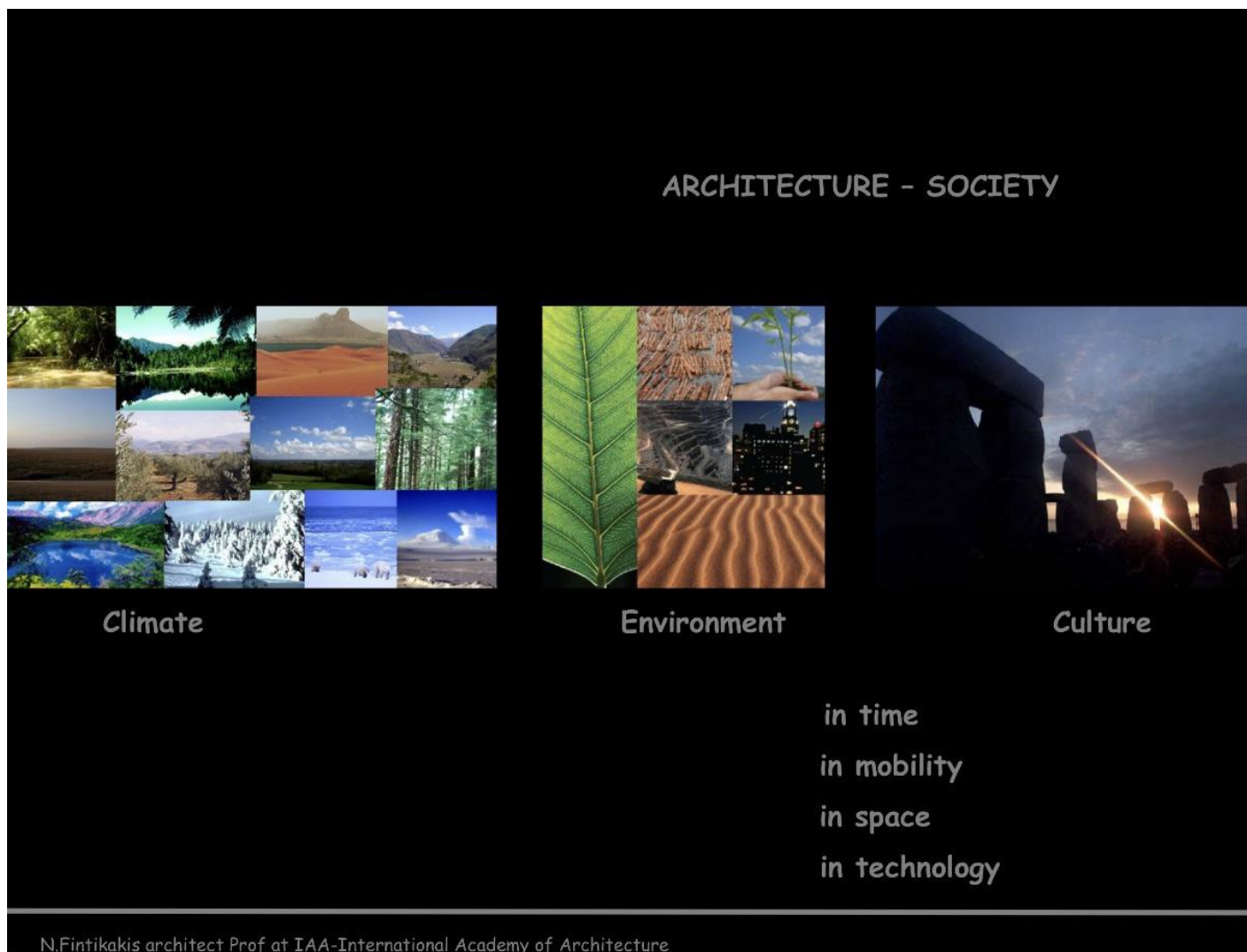
Η σημερινή πόλη, είναι Μολυσμένη, Ανθυγιεινή, Μη διαχειρίσιμη, Μη βιώσιμη, Ανίατη και αναμφισβήτητα Ημιτελής όπως προκύπτει από τα παρακάτω:

- Για τα ημιτελή κενά, σχεδόν τυχαία, ανούσια αστικά διάκενα, που δεν έγιναν ποτέ πλατείες, πράσινες οάσεις ή παιδικές χαρές οποιουδήποτε μεγέθους.
- Για την κινητικότητα στην πόλη, ως επί το πλείστον ιδιωτική , περιβαλλοντικά απερίσκεπτη και επιβλαβής, η οποία δεν εκπληρώνει θετικά την επανασύνδεση των τμημάτων της.
- Για την απαράδεκτη περιβαλλοντική ρύπανση.
- Για τις αστικές αγορές της, που αντικαθίστανται άνευ όρων από τεράστια εμπορικά κέντρα, αντί της κατανομής τους σε μια πολυκεντρική ισόνομα χωρομετρημένη πόλη.
- Για τις νευρώσεις και τις κοινωνικές ανασφάλειες

Οι πόλεις μας, είναι σχεδόν παντού βαριά άρρωστες, είναι γεμάτες από ανθρώπους που δεν μπορούν να υποφέρουν, ούτε αντέχουν, την οικονομική ύφεση, που μάλιστα δυστυχώς εξακολουθεί να αυξάνεται. Σε αυτή την όχι παρήγορη κατάσταση , οι αξίες της γης των διαλυμένων Αρχιτεκτονικά και Πολεοδομικά πόλεων δεν ανταποκρίνονται, όπως θα οφείλαν στη πραγματικότητά.

Οι νέες Αρχιτεκτονικές μεταλλάξεις αποτυγχάνουν να σηματοδοτήσουν την ιστορικότητα των πόλεων. Με αυτόν τον τρόπο ξεπήδησαν πολύπλοκες πόλεις, συχνά Ασαφείς, και Απάνθρωπες , όπου τα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα , επεκτάθηκαν με βίαιο τρόπο. Οι Αρχιτέκτονες και η Αρχιτεκτονική, ενώ αποτελούν κύριο παράγοντα που εξασφαλίζει το δημόσιο συμφέρον, υποφέρουν δραματικά.

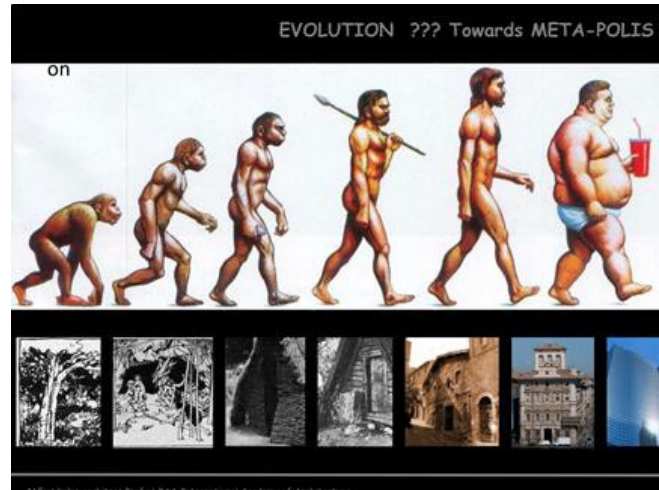
Πρέπει να επανεξετάσουμε την πορεία της ιστορίας των Πόλεων, για να διασφαλίσουμε ότι οι νέες στρατηγικές ανάπτυξης και μετάλλαξης ,μπορούν να παράγουν αποτελέσματα προς την κατεύθυνση μιας δίκαιης αστικής ανάπτυξης με ανθρώπινο πρόσωπο και κοινωνική συνοχή.

N.Fintikakis architect Prof at IAA-International Academy of Architecture
Εικ.01 Αρχιτεκτονική και Κοινωνία. Πηγή: αρχείο συγγραφέως

Εικ. 02 Ιογενής Μετάλλαξη.
 Πηγή: αρχείο συγγραφέως

Εικ. 03 Αρχιτεκτονική Μετάλλαξη.
 Πηγή: αρχείο συγγραφέως

N.Fintikakis architect Prof at IAA-International Academy of Architecture

1510 a.c Hieronymus Bosch
 The Garden of Earthly Delights

400 b.c
 POLIS-POLITEIA-PLATO-CITY STATE-REPUBLIC
 VITAE-VIOS-BIO-CLIMATIC ENVIRONMENT

Plato's "Allegory of the Cave" from The Republic

Unlike the Apology, which was probably written shortly after Socrates' death, The Republic is a much later work, and the "Socrates" here may or may not accurately represent the historical Socrates; he is certainly the mouthpiece of Plato's own thought. The Republic is a lengthy discussion of the nature of justice (clearly a sore point for Plato, who was present at Socrates' trial); the "Allegory of the Cave" is a discussion of the nature of the kind of knowledge that will bring about a just society.

Do you recognize the kind of thinking Plato is describing? Do you recognize the "cave"? Do you live there? Do your friends? How do you recognize what is real? How can you tell the real from the false? How can you tell? What are you doing at university? How do you connect your education with your future? Does that education imply obligations to others? What might they be? What should you do? Why? How?

N.Fintikakis architect Prof at IAA-International Academy of Architecture

Εικ. 04 Η αλληγορία της Σπηλιάς. Πηγή: αρχείο συγγραφέως

Κατοικήσεις ευρυχωρίας : η φροντίδα των υλικοτήτων

Νίκος Καζέρος

MSc, Αρχιτέκτων

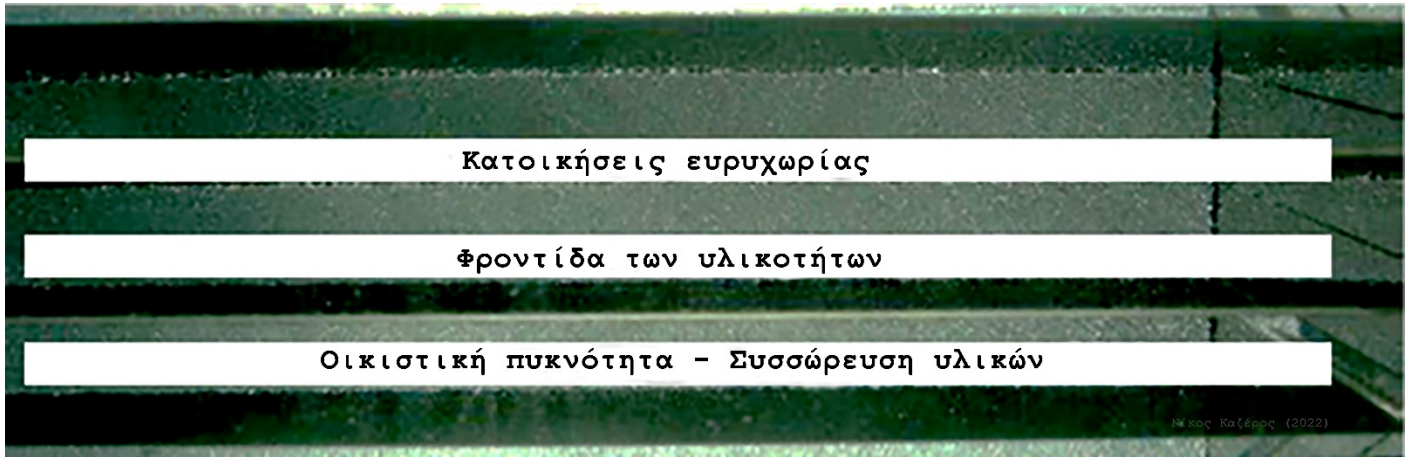
Μέλος του Ελληνικού Τμήματος της UIA

Οι σύγχρονες πόλεις χαρακτηρίζονται από την οικιστική πυκνότητά τους και την συσσώρευση πληθώρας υλικών που τις διαμορφώνουν. Η ευρυχωρία (χωρική άνεση) και ιδιαίτερα εκείνη που αφορά τον δημόσιο χώρο, παραμένει επιτακτικά ένα ζητούμενο για την κατοίκησή τους. Η αναγκαιότητά της έγινε με ιδιαίτερο τρόπο εμφανής κατά την διάρκεια του εγκλεισμού στην περίοδο Covid-19. Στους ιδιωτικούς χώρους διαμονής διαμορφώθηκαν, λόγω των πρωτοκόλλων περιορισμένης ή και καθολικής απαγόρευσης της κίνησης που επιβλήθηκαν από τις κρατικές αρχές, συνθήκες με ιδιότητες και χαρακτηριστικά του δημόσιου. Η ευχέρεια κίνησης και δραστηριοτήτων στον δημόσιο χώρο περιορίστηκε και αναζητήθηκε στην επιβεβλημένη κατ' οίκον παρατεταμένη διαβίωση. Το ιδιωτικό και το δημόσιο, ταυτίστηκαν, για μεγάλο διάστημα, χωρικά.

Είναι όμως εφικτή μια διαφορετική χωρική άνεση στην κατοίκηση;

Δανειζόμενοι και αντιστρέφοντας τον όρο *υλικότητες της φροντίδας*, όρος που αναφέρεται στις χωρικότητες, χρονικότητες και πρακτικές της φροντίδας στο περιβάλλον της υγείας, προτείνεται και αντιστοιχίζεται, στο γενικότερο ζήτημα βελτίωσης των κτιρίων και των πόλεων, η *φροντίδα των υλικοτήτων*. Η διατύπωση αυτή επιχειρεί να περιγράψει και να κάνει ορατές διαδικασίες και υλικά (μη ανθρώπινα στοιχεία) που αφορούν το σχεδιασμό των κτηρίων, και κατ' επέκταση των πόλεων. Επιπλέον, προσεγγίζει κριτικά τους έως σήμερα μηχανισμούς παραγωγής και διαμόρφωσης των συνθηκών διαβίωσής μας στα μικρής και μεγάλης κλίμακας αστικά περιβάλλοντα, από την κατοικία έως τον δημόσιο χώρο. Η *φροντίδα των υλικοτήτων* επιζητά μεγαλύτερη αντίληψη και χρήση μη επιβλαβών υλικών-αντικειμένων, επιδιώκει την διαμόρφωση χωρικών συνθηκών που δεν επιβαρύνουν την σωματική και ψυχική υγεία, διευκολύνει την αστική συνύπαρξη ανθρώπινων και μη ανθρώπινων στοιχείων, διαμορφώνει κατοικήσεις και συμπεριφορές ευρυχωρίας.

Λέξεις κλειδιά: ευρυχωρία, φροντίδα, υλικότητα.

Εικ. 01_Κατοικήσεις ευρυχωρίας : η φροντίδα των υλικότητων. Πηγή : αρχείο συγγραφέως

Βιβλιογραφία

- Bourdieu, P. (1989). *Social Space and Symbolic Power*. *Sociological Theory*, [online] 7(1), pp.14–25. doi:<https://doi.org/10.2307/202060>.
- Buse, C., Martin, D. and Nettleton, S. (2018). *Materialities of care : encountering health and illness through artefacts and architecture*. Hoboken, Nj: Wiley Blackwell/John Wiley & Sons.
- Gillen, N., Nissen, P., Park, J., Scott, A., Sumita Singha, Taylor, H., Taylor, I. and Featherstone, S. (2020). *RETHINK Design Guide*. London: RIBA Publishing.
- London, F. (2020). *Healthy Place making*. London: RIBA Publishing.

Παρέμβαση

Φανή Βαβύλη

Ομότιμη Καθηγήτρια ΑΠΘ

Πρόεδρος του Ελληνικού Τμήματος της UIA, μέλος συμβουλίου της UIA

Ο Ιπποκράτης, πριν από περίπου 2500 χρόνια, στο έργο του με τίτλο «Αέρας, Νερά και Τόποι» τονίζει τη σύνδεση και την επίδραση του φυσικού περιβάλλοντος και του κλίματος στην υγεία όλων των ζωντανών οργανισμών.

Ξεκινώντας από την αρχαιότητα, μια ιστορική επισκόπηση της «οικολογίας» των νοσοκομείων είναι ένα ενδιαφέρον θέμα.

Στην ίδια κατεύθυνση με την UIA, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO) & UN Habitat επικεντρώνονται στην «ανθρώπινη και περιβαλλοντική υγεία», δείχνοντας πώς μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την υγεία μπορεί να επηρεάσει αποφάσεις σε τομείς όπως η στέγαση, οι μεταφορές, η ενέργεια και το νερό, η αποχέτευση, κ.ά.

Ο Σχεδιασμός για την υγεία και την ευημερία θα πρέπει να ενσωματώνεται σε κάθε έργο και σε όλες τις κλίμακες της αρχιτεκτονικής

Έχοντας υπόψη ότι «οποιοδήποτε κτήριο/ κατασκευή/ αρχιτεκτονικό έργο έχει αντίκτυπο στην υγεία των ανθρώπων που το βιώνουν» είναι καθήκον για κάθε αρχιτέκτονα, άτομο ή ομάδα, μια προσέγγιση σχεδιασμού που προστατεύει, αναπτύσσει και αποκαθιστά την υγεία, ανεξάρτητα από το κτίριο ή τον τύπο του έργου (Protects, Develops, Restores: prof. Ray Pentecost, UIA-PHG director).

Συμπερασματικά ο κάθε σχεδιασμός, κάθε κλίμακας και τύπου, κτίριο ή δημόσιος χώρος, interior design, υλικά, κτλ., επηρεάζει την υγεία των χρηστών & κάθε αρχιτέκτονας, εν δυνάμει, «ΣΧΕΔΙΑΖΕΙ για την ΥΓΕΙΑ» Και όχι μόνον για τον COVID-19 αλλά και για την επόμενη κρίση, για την νοσηρότητα.....για σήμερα αλλά και για το μέλλον

DESIGN FOR HEALTH WEBINARS

A Series of 90 Minute Design for Health "How-to" Webinars/ Workshops UIA PHG from April – November 2022

uia

WEBINAR SERIES
2022: UIA YEAR OF DESIGN FOR HEALTH

Healthy Cities & Public Spaces
Monday 25 April at 14:00 (Paris time)

Health Facility Design & Planning
Monday 20 June at 14:00 (Paris time)

**World Architecture Day:
Architecture for well-being**
Monday 3 October at 14:00 (Paris time)

**Design for Health with Emerging
Technologies**
Monday 21 November at 14:00 (Paris time)

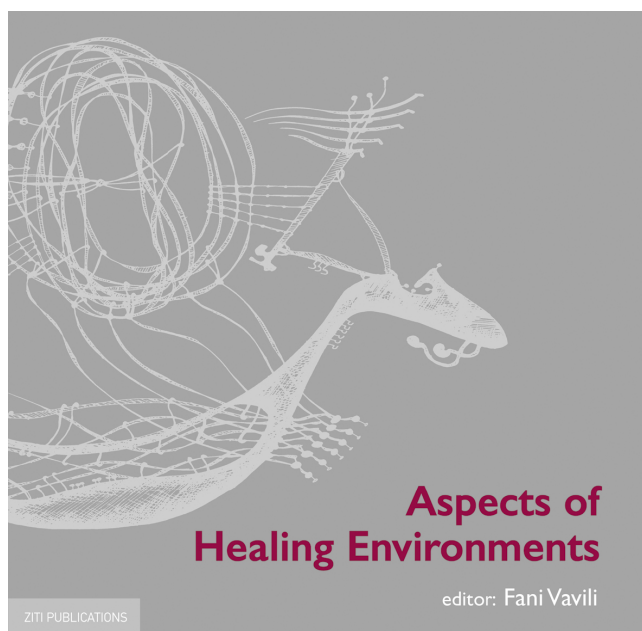
Register: <https://qrco.de/bcrT57>

Scan me

Βιβλιογραφία

- Hagard Liz, Hosking Sarah, (1999) *Healing The Hospital Environment*, E&FN Spon
- Illich, Ivan, (2002) 'Limits to Medicine, Medical Nemesis: The Expropriation of Health', Marion Boyars
- Malkin, Jane (1992) *Hospital Interior Architecture*. New York, Van Nostrand Reinhold
- Miller, R & Swensson E. (1995) *New Directions in Hospital and Healthcare Facility Design*. Hong Kong, MacGraw Hill
- Nesmith, E.L., *Health Care Architecture: Design For The Future*. Rockport Publishes, Massachusetts
- Putsep, E. (1979) *Modern Hospital*. London, Lloyd Luke
- Scher, Peter, (1996) 'Patient-focused Architecture for Health Care, The Manchester Metropolitan University
- Crisp, Barbara (1998), *Human Spaces: Life enhancing Designs for Healing, Working, and Living*. Rockport

Thessaloniki 2008

1. **Hospital building: an overview** | Fani Vavili, Sofia Stravela
2. **Architecture, Design & Arts: Parts of the Healing Process** | Hans-Evert Gatermann
3. **The living environment & assistive and other technology for people with dementia in Finland** | Helinä Kotilainen, Pävi Topo, Tuula Hurnasti
5. **The healing environment found in a private clinic:**
4. **Beau-Site, Bern, Switzerland** | Hans Eggen
5. **Designing Obstetric facilities** | Christoph Gatermann
6. **Ward Units: What is new?** | Fani Vavili
7. **Light for health care –lighting the healing environment** | Theodora Antonakaki
8. **Stress Relief in Environments of Narrative and Mobility** | Iris Aravot, Osnat Rosen Kremer
9. **Healing environments in China** | Ge Lun, Qi Daiwei
10. 11. **Asklepieia: Greece's first healthcare facilities**, Fani Vavili, Eve Dova